

Chương V: QUAN HỆ QUỐC TẾ (1945-2000.)

Bài 9: QUAN HỆ QUỐC TẾ TRONG VÀ SAU CHIẾN TRANH LẠNH.

TÓM TẮT LÝ THUYẾT

I. Mâu thuẫn Đông - Tây và sự khởi đầu của "Chiến tranh lạnh."

1. Nguồn gốc mâu thuẫn Đông - Tây

Sau chiến tranh quan hệ Xô – Mỹ chuyển từ liên minh chống phát xít sang thế đối đầu và tình trạng “chiến tranh lạnh”.

* Nguyên nhân: do sự đối lập nhau về mục tiêu và chiến lược.

- Liên Xô: chủ trương duy trì hòa bình, an ninh thế giới, bảo vệ những thành quả của chủ nghĩa xã hội và đẩy mạnh phong trào cách mạng thế giới.
- Mỹ:

+ Chống phá Liên Xô và phe xã hội chủ nghĩa, chống phong trào cách mạng, mưu đồ làm bá chủ thế giới.

+ Sau CTTG II, là nước tư bản giàu mạnh nhất, nắm độc quyền vũ khí nguyên tử, Mỹ tự cho mình có quyền lãnh đạo thế giới.

2. Biểu hiện:

* Đối lập về mục tiêu, chiến lược giữa hai siêu cường Xô – Mĩ.

- Liên Xô: chủ trương duy trì hòa bình, an ninh thế giới, bảo vệ những thành quả của chủ nghĩa xã hội và đẩy mạnh phong trào cách mạng thế giới.

- Mỹ: Chủ trương chống phá Liên Xô và phe xã hội chủ nghĩa, đàn áp phong trào cách mạng thế giới, mưu đồ làm bá chủ toàn cầu.

* Đối lập về kinh tế - chính trị giữa các nước Đông Âu - Tây Âu.

- Tháng 6/1947, Mĩ đề ra “Kế hoạch Macsan” nhằm tập hợp các nước Tây Âu vào một liên minh kinh tế - chính trị nhằm chống lại Liên Xô và các nước Đông Âu.

- Tháng 1/1949, Liên Xô và các nước Đông Âu thành lập Hội đồng tương trợ kinh tế để hợp tác, giúp đỡ lẫn nhau.

⇒ Ở Châu Âu xuất hiện sự đối lập về kinh tế và chính trị giữa hai khối nước: Tây Âu – tư bản chủ nghĩa và Đông Âu – xã hội chủ nghĩa.

* Đối lập về quân sự giữa các nước Đông Âu – Tây Âu.

- Tháng 4/1949, Mỹ cùng các nước Tây Âu thành lập Tổ chức Hiệp ước Bắc Đại Tây Dương (NATO) nhằm chống lại Liên Xô và các nước xã hội chủ nghĩa Đông Âu.

- Tháng 5/1955, Liên Xô và các nước Đông Âu thành lập Tổ chức Hiệp ước Vác-sa-va, đây là một liên minh chính trị - quân sự mang tính chất phòng thủ của các nước xã hội chủ nghĩa ở châu Âu.

⇒ Sự ra đời của NATO và khối Tổ chức Hiệp ước Vác-sa-va đã đánh dấu sự xác lập của cục diện hai cực, hai phe.

⇒ **Chiến tranh lạnh bao trùm thế giới.**

3. Hệ quả: Tạo nên sự căng thẳng đối đầu giữa hai phe.

II. Sự đối đầu Đông - Tây và những cuộc chiến tranh cục bộ ác liệt (giảm tải).

III. Xu thế hòa hoãn Đông - Tây và "Chiến tranh lạnh" chấm dứt

* **Nguyên nhân khiến Xô - Mỹ kết thúc "chiến tranh lạnh":**

+ Cả hai nước đều quá tốn kém và suy giảm "thế mạnh" nhiều mặt.

+ Đức, Nhật Bản, Tây Âu vươn lên mạnh, trở thành đối thủ cạnh tranh gay gắt với Mỹ.

+ Liên Xô lâm vào tình trạng trì trệ, khủng hoảng.

→ **Xô - Mỹ thoát khỏi thế đối đầu để ổn định và củng cố vị thế của mình.**

* **Biểu hiện:**

- Đầu những năm 70, xu hướng hòa hoãn Đông - Tây xuất hiện với những cuộc thương lượng Xô - Mỹ.

Đức: Năm 1972 tại Bonn Hiệp định về những cơ sở quan hệ giữa Đông Đức và Tây Đức làm tình hình châu Âu bớt căng thẳng.

Châu Âu: Tháng 8/1975, 33 nước châu Âu và Mỹ, Canada đã ký Định ước Hen-xin-ki, khẳng định những nguyên tắc trong quan hệ giữa các quốc gia và sự hợp tác giữa các nước

Xô-Mĩ: Tháng 12/1989, tại Manta (Malta - Địa Trung Hải), Xô - Mỹ tuyên bố chấm dứt "chiến tranh lạnh" để ổn định và củng cố vị thế của mình.

* **Hệ quả:** Chiến tranh lạnh chấm dứt mở ra chiều hướng giải quyết hòa bình các vụ tranh chấp, xung đột ở nhiều khu vực: Afganistan, Campuchia, Namibia...

IV. Thế giới sau "Chiến tranh lạnh"

sau năm 1991, tình hình thế giới diễn ra những thay đổi to lớn và phức tạp, phát triển theo các xu thế chính sau đây:

- Một là, trật tự thế giới mới mang lại đang trong quá trình hình thành theo xu hướng "đa cực", với sự vươn lên của các cường quốc như Mĩ, Liên minh châu Âu, Nhật Bản, Liên bang Nga, Trung Quốc.

- Hai là, các quốc gia đều điều chỉnh chiến lược phát triển, tập trung vào phát triển kinh tế.

- Ba là, Mĩ ra sức thiết lập trật tự thế giới "một cực" để Mĩ làm bá chủ thế giới.

- Bốn là, ở nhiều khu vực tình hình lại không ổn định với những cuộc nội chiến, xung đột quân sự đẫm máu kéo dài như ở bán đảo Bancăng, ở một số nước châu Phi và Trung Á.

⇒ Xu thế chung của thế giới hiện nay: hòa bình, ổn định hợp tác và phát triển.

HẾT